

Ouders aan het woord

De positie van ouders in het – passend – onderwijs

Een tussenrapportage van een onderzoek door Stichting De Ombudsman onder ouders van zorgleerlingen

Voorwoord

Vinden ouders gehoor als zij invloed willen uitoefenen op het onderwijs aan hun kind? Hoe denken zij over hun positie op school en hoe denken scholen over ouders? Hoe zit het als het gaat om kinderen die extra hulp nodig hebben op school?

In samenspraak met de diverse ouder- en patiëntenorganisaties heeft Stichting De Ombudsman de ouders van zogeheten zorgleerlingen aan het woord gelaten. We hebben gevraagd naar hun ervaringen met de school, met de leraar over zaken die hun kind betreffen, naar de hulp die hun kind krijgt en naar het handelingsplan, inspraak en de klachtmogelijkheden.

Van dit eerste deel van het onderzoek leest u de resultaten in deze notitie.

Maar dat is slechts een deel van het verhaal. De volgende stap is dat we de leraren uitnodigen om deel te nemen aan onze enquête en onze gespreksronde. De resultaten van het tweede deel worden volgend jaar verwacht.

Doel van dit alles is om bij te dragen aan een open houding tussen school en ouders in het belang van het onderwijs aan hun kind, ook wanneer het passend onderwijs wordt ingevoerd.

Ik dank alle ouders die hebben meegewerkt aan het onderzoek, de ouder- en patiëntenorganisaties die in de stuurgroep zitting hebben en het Revalidatiefonds dat het onderzoek heeft mogelijk gemaakt.

Stichting De Ombudsman

Els Prins
Directeur

Hilversum, 31 oktober 2011

Inhoud

Voorwoord	2
Inleiding	4
1. Juridisch kader	6
2. Deelnemers aan het onderzoek	10
Wie hebben de enquête ingevuld?	
Soort school	
Wel of geen rugzakje	
Thuiszitters	
Hulp bij het kiezen van de juiste school	
3. Ouders in contact met de school	16
Eerste contact	
Waarover wordt gesproken?	
Als het contact niet naar wens verloopt	
Inspraakmogelijkheden als individuele ouder	
Inspraakmogelijkheden op collectief niveau	
4. Extra hulp op en buiten school	21
Extra hulp op en buiten school	
Van wie en waarmee extra hulp?	
Bekostiging extra hulp buiten de school	
5. Het handelingsplan	25
Handelingsplan nuttig?	
Betrokkenheid bij het opstellen handelingsplan	
Mate van invloed	
Meer invloed willen hebben?	
Eens met de inhoud van het handelingsplan?	
De uitvoering van het handelingsplan	
6. Klachtafhandeling	30
Top 3	
Gevolgen van de klacht	
Wel overwogen, maar niet gedaan	
De klachtencommissie	
Commissie Gelijke Behandeling (CGB)	
7. Passend Onderwijs	34
Wie beslist?	
Conclusies	36

Inleiding

Aanleiding

In april 2011 is Stichting De Ombudsman gestart met een grootschalig onderzoek naar de positie van ouders met kinderen die extra hulp nodig hebben op school. Hoe ervaren ouders hun positie? En wat gebeurt er als ouders anders denken dan de school over wat het beste is voor hun kind? Op welke wijze kunnen ze meepraten over het onderwijszorgaanbod aan hun kind op zowel een reguliere school als op een school voor speciaal onderwijs?

Aanleiding tot het onderzoek zijn de diverse signalen die De Ombudsman van ouders ontvangt. Een aantal veelvoorkomende klachten zijn:

- Als het gaat om het regulier onderwijs dan klagen ouders over het feit dat hun kind niet de gewenste begeleiding krijgt. Er is gebrek aan inzicht en invloed op de besteding van het budget dat aan hun kind moet worden besteed. Ouders hebben het gevoel dat de school het geld niet aanwendt ten behoeve van het kind, maar aan andere zaken besteedt.
- Als het gaat om speciaal onderwijs dan staat de keuze tussen regulier of speciaal onderwijs ter discussie. Of de school verwijst naar speciaal onderwijs, omdat ze vindt dat ze de leerling niet de zorg kan bieden die het nodig heeft. Of de ouders willen dat hun kind naar het speciaal onderwijs gaat, omdat ze vinden dat hun kind daar beter tot zijn recht komt. In beide gevallen kan hierover een verschil van mening ontstaan tussen de school en de ouders.

Passend onderwijs

Met de komst van het Passend onderwijs krijgen scholen een zorgplicht. Dat betekent dat iedere leerling die zich aanmeldt bij een school verzekerd is van een plek. Als de school van aanmelding de leerling niet plaatst, dan zoekt het bevoegd gezag een plek op een andere school binnen de regio. Dat is goed nieuws. Ouders hoeven niet meer te leuren met hun kind.

Er is een keerzijde. De school krijgt niet alleen een zorgplicht, maar ook het beslissingsrecht over de leerling. Uiteindelijk bepaalt het bevoegd gezag van de school tot welke school in het regionaal samenwerkingsverband de leerling zal worden toegelaten. Ouders hebben dan geen zeggenschap meer over de uiteindelijke schoolkeuze.

Doel van het onderzoek: ouders als gelijkwaardige gesprekspartners

Uitgangspunt van het onderzoek is de onvrede van ouders over de gang van zaken op school wanneer er verschil van mening is over de begeleiding van hun kind. Het onderzoek moet duidelijk maken op welke wijze de positie van ouders verstevigd kan worden. In essentie gaat het om de vraag welke ondersteuning en welke vaardigheden ouders daarbij nodig hebben. Met andere woorden: hoe kunnen ouders beter worden toegerust om hun rol als gelijkwaardige gesprekspartner van de school in te vullen?

Opzet van het onderzoek

Het onderzoek bestaat uit twee delen:

Deel 1. Onderzoek onder ouders van leerlingen die extra hulp nodig hebben en

Deel 2. Onderzoek onder leraren

De Ombudsman richt zich in het eerste deel van het onderzoek op ervaringen, wensen en behoeften van ouders in hun contact met de school.

In het tweede deel van het onderzoek wordt onderzocht op welke wijze scholen/leraren de ouders een steviger positie kunnen geven.

De gebruikte onderzoeksmethoden zijn een schriftelijke enquête, gevolgd door dossieronderzoek en (groeps-)interviews.

Gezien de urgentie – het wetsontwerp Passend onderwijs staat op de agenda van de Tweede Kamer - is besloten om de resultaten van de enquête onder ouders reeds te publiceren.

Het tweede deel van het onderzoek, onderzoek onder leraren, wordt volgend jaar gepubliceerd. Pas dan, en in overleg met de branche zullen de aanbevelingen worden opgesteld.

Een stuurgroep begeleidt het onderzoek. In de stuurgroep hebben vertegenwoordigers van Balans, BOSK, CG-Raad, NVA, Platform VG en VSN zitting. Het onderzoek is mogelijk gemaakt door het Revalidatiefonds.

Enquête onder ouders van leerlingen die extra hulp nodig hebben

In april 2011 is de enquête onder ouders van leerlingen die extra hulp op school nodig hebben, online gegaan. Via de websites van ouder- en patiëntenorganisaties is de enquête onder de aandacht gebracht. Dat betekent een zekere selectie, maar in het onderzoek gaat het om ervaringen – goede en slechte - van ouders. Op basis daarvan kunnen beleid en uitvoeringspraktijk worden afgestemd.

Niet alleen ouders van geïndiceerde (rugzak-)leerlingen, maar ook ouders van leerlingen zonder indicatie, maar die wel extra hulp nodig hebben, is gevraagd deel te nemen aan het onderzoek. De enquête bood ruimte voor het geven van een toelichting, zowel over positieve als negatieve ervaringen. Daarvan is veelvuldig gebruik gemaakt.

De enquête kon online en anoniem worden ingevuld. Op 12 juli 2011 is de enquête gesloten. In totaal is de enquête 518 keer volledig ingevuld.

1. Juridisch kader

Passend onderwijs

Met de komst van Passend onderwijs verandert veel voor scholen, maar ook voor ouders. Het wetsvoorstel ligt nu voor advies bij de Raad van State. Daarna zal het worden aangeboden aan de Tweede Kamer. Hoewel het wetgevingstraject nog niet is afgerond zijn de contouren van het wetsvoorstel wel bekend. Hieronder twee aspecten van het wetsvoorstel die voor ouders van belang zijn.

Zorgplicht

De belangrijkste wijziging die de positie van ouders verandert is de invoering van de zorgplicht voor scholen. Zoals het er nu naar uitziet krijgen scholen vanaf het schooljaar 2013/2014 de plicht om leerlingen die zich aanmelden te plaatsen of een alternatief te zoeken binnen het samenwerkingsverband. Dit houdt in dat ouders die hun kind aanmelden verzekerd zijn van een plaats. Als de school van aanmelding het kind niet kan plaatsen, dan zorgt het schoolbestuur voor een andere plek binnen het samenwerkingsverband. Daarbij moeten de wensen van ouders zoveel mogelijk in acht worden genomen, maar ze zijn niet beslissend. De zorgplicht voor scholen betekent enerzijds dat ouders niet meer zelf op zoek hoeven te gaan naar een geschikte plek, anderzijds hebben ouders geen beslissingsbevoegdheid meer over de schoolkeuze.

Inspraak

Een tweede belangrijke verandering die de positie van ouders raakt is de inspraakmogelijkheid op collectief niveau. Om de zorgplicht het hoofd te kunnen bieden moeten scholen gaan samenwerken. Hiervoor moeten zij samenwerkingsverbanden gaan oprichten. Vervolgens dient ieder samenwerkingsverband een zorgplan opstellen. Dat wil zeggen dat het samenwerkingsverband een plan opstelt, waarin de afspraken met scholen worden vastgelegd over de extra ondersteuning aan leerlingen. Met andere woorden: welke school biedt welke zorg. Het plan moet duidelijk maken hoe de middelen en de geboden extra ondersteuning aan de leerlingen over de scholen zijn verdeeld. Daarnaast moet iedere school op basis van het zorgplan een onderwijszorgprofiel opstellen. Daarin staat beschreven welke vorm van extra ondersteuning de school gaat bieden. Uiteindelijk moet het aanbod binnen het samenwerkingsverband dekkend zijn, zodat geen leerling meer buiten de boot valt. Het is de bedoeling om ouders bij het vaststellen van het zorgplan en het onderwijszorgprofiel meer inspraak te bieden via de Medezeggenschapsraad. Als de inspraak op een goede manier wordt geregeld dan zal dit de positie van ouders op collectief niveau versterken. Het is echter nu nog onduidelijk hoe de inspraak vorm gaat krijgen.

Huidige Onderwijswetgeving

Naast het wetsvoorstel Passend Onderwijs zijn er nog vele andere wetten die de onderwijswetgeving behelzen en na de invoering van Passend Onderwijs van kracht blijven. Deze wetgeving is terug te vinden in een groot aantal verdragen, wetten en regelingen. In dit kader beperken we ons tot de verdragen, wetten en regelingen die voor ouders van belang zijn.

Internationale regelgeving

Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)

Eerste Protocol EVRM, artikel 2 waarborgt de vrijheid van onderwijs. Dat wil zeggen dat iedereen onderwijs moet kunnen genieten of moet kunnen inrichten.

VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Dit VN-verdrag is in 2007 wel door Nederland ondertekend, maar nog niet bekrachtigd. Het regelt onder andere het inclusief onderwijs. Dat wil zeggen dat voor kinderen met een beperking voldoende ondersteuning wordt geregeld die nodig is om aan het onderwijs te kunnen deelnemen. Verschillende gehandicapte organisaties, waaronder de CG-Raad, oefenen druk uit op de overheid om het verdrag zo snel mogelijk om te zetten in nationale wet- en regelgeving (ratificatie).

Verdrag voor de Rechten van het Kind

Het Verdrag voor de Rechten van het kind is gebaseerd op het EVRM. Hierin staan de rechten van het kind en daarmee het recht op onderwijs specifieker geregeld.

Het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (IVESC).

Artikel 13 verplicht de nationale overheid om bepaalde delen van het onderwijs kosteloos te laten zijn.

Nationale regelgeving

De Grondwet (GW)

Artikel 1 regelt het discriminatieverbod en het gelijkheidsbeginsel. Het artikel waarborgt het verbod op discriminatie op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook. Daarnaast regelt het dat gelijke gevallen, gelijk behandeld dienen te worden, het gelijkheidsbeginsel. Voor gehandicapten en chronisch zieken is in dit kader een nadere wetgeving van kracht. De wet gelijke behandeling op grond van handicap en chronische ziekte (Wgb/cz). Deze wet maakt onderdeel uit van de Wet op de gelijke behandeling (Wgb).

Artikel 23 van de Grondwet is vooral van belang om op nationaal niveau de vrijheid van onderwijs te waarborgen. Hierbij geldt de keuzevrijheid voor ouders tussen openbaar en bijzonder onderwijs. Dit komt vooral tot uitdrukking in de financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs.

Leerplichtwet (1969)

Kinderen hebben niet alleen recht op onderwijs, maar ook de plicht om naar school te gaan. Ouders moeten als wettelijk vertegenwoordigers ervoor zorgen dat het kind op een school staat ingeschreven. De leerplichtwet is in 2010 uitgebreid met de startkwalificatieplicht. Dit houdt in dat kinderen van 5 tot 18 jaar onderwijs moeten volgen, totdat ze een startkwalificatie hebben behaald. Een startkwalificatie is tenminste een HAVO-, VWO- of MBO-diploma niveau 2 of hoger. Leerplichtambtenaren zijn in dienst van de gemeente en houden toezicht op het schoolverzuim. Ze hebben de plicht ongeoorloofd schoolverzuim te signaleren en zowel de leerling als de ouder(s) hierop aan te spreken.

Onderwijswetten

Het onderwijs in Nederland is ingedeeld in verschillende sectoren. Iedere sector heeft een eigen wetgeving. In het kader van dit rapport zijn de volgende sectorwetten van belang:

Wet op het Primair Onderwijs (WPO)

De Wet op het Primair Onderwijs regelt het onderwijs aan leerlingen op de basisschool. Dit kan zijn een reguliere basisschool of een school voor speciaal basisonderwijs, ook wel een sbo-school genoemd. Deze laatste school is bedoeld voor leerlingen die extra onderwijsondersteuning nodig hebben.

Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO)

De Wet op het Voortgezet Onderwijs regelt het onderwijs aan leerlingen die het voortgezet onderwijs volgen. Dit kan zijn Praktijkonderwijs, VMBO, HAVO en VWO.

Wet op de Expertise Centra (WEC)

De Wet op de Expertise Centra regelt het speciaal onderwijs, bedoeld voor leerlingen met een beperking. De wet is van toepassing op scholen voor speciaal onderwijs en op scholen voor speciaal voortgezet onderwijs. Het speciaal onderwijs is ingedeeld in vier clusters, afhankelijk van de beperking van de leerling, zie hiervoor pagina 7.

Regeling Leerlinggebonden Financiering (Lgf)

Een kind dat in ernstige mate gehinderd wordt bij het volgen van onderwijs door een lichamelijke of verstandelijke beperking kan een indicatie krijgen voor speciaal onderwijs. Sinds 2003 is de Regeling Leerlinggebonden Financiering van kracht. Deze regeling maakt het mogelijk om met een indicatie te kiezen voor een school voor speciaal onderwijs of voor een reguliere school. Kiest men voor de reguliere school dan krijgt deze school extra financiering om de zorg die de leerling nodig heeft in te kopen. Deze extra financiering wordt ook wel het rugzakje genoemd. Scholen zijn op grond van deze regeling verplicht om in overleg met de ouders een handelingsplan op te stellen. Dit handelingsplan moet worden ondertekend door de ouder. De regeling is geen aparte wet, maar maakt onderdeel uit van de grote onderwijswetten, WPO en WVO. Overigens geldt de regeling ook voor het Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO-scholen).

Wet Medezeggenschap op School (WMS)

Inspraak voor ouders op het schoolbeleid is op collectief niveau geregeld in de Wet Medezeggenschap op school (WMS). Deze wet biedt ouders verschillende bevoegdheden. Ouders hebben het recht om over beleidszaken die de school aangaan geïnformeerd te worden en overleg te voeren. Daarnaast biedt de wet ouders de bevoegdheid om het initiatief te nemen om voorstellen te doen. Verder mogen ouders gevraagd en ongevraagd advies geven en ouders hebben het recht om over bepaalde zaken mee te beslissen. Welke zaken dat zijn staan in het reglement van de MR van de betreffende school genoemd.

Klachtencommissie

Iedere school is verplicht een klachtenregeling en een klachtencommissie in te stellen. De school kan ervoor kiezen zich aan te sluiten bij een regionale of landelijke klachtencommissie of een eigen klachtencommissie in te stellen. Raadzaam is om de klacht eerst bespreekbaar te maken met degene waar de klacht over gaat, bijvoorbeeld de leraar. Lukt dit niet dan kunnen ouders de directeur of het schoolbestuur aanspreken. Als de klacht

niet wordt opgelost dan hebben ouders de mogelijkheid de klacht in te dienen bij de klachtencommissie.

Wet Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz)

In het onderwijs mag geen verboden onderscheid worden gemaakt op grond handicap of chronische ziekte. Dit betekent dat de school aanpassingen moet bieden die de leerling nodig heeft, tenzij dit de capaciteit van de school te boven gaat. Als ouders hierover een verschil van mening hebben met de school dan kan een oordeel gevraagd worden aan de Commissie Gelijke Behandeling. Dit oordeel is niet bindend. Dit betekent dat de school het advies van de commissie naast zich neer kan leggen. Uiteindelijk kunnen ouders ervoor kiezen een oordeel van de rechter te vragen. Dit oordeel is uiteraard wel bindend. Meestal gaat het bij dit soort zaken over weigering of verwijdering van een leerling.

Publiekrecht of Privaatrecht

Als ouders een oordeel van de rechter willen vragen, dan zijn er twee mogelijkheden. Bij openbare scholen staat beroep open bij de bestuursrechter en is de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb) van toepassing. Bij bijzondere scholen staat beroep open bij de civiele rechter. Dan gelden privaatrechtelijke regels.

Wet op het onderwijstoezicht (WOT)

Deze wet regelt het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs. De school is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs en de Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht. De vertrouwensinspecteur kan worden ingeschakeld als er vermoeden of sprake is van seksueel misbruik, seksuele intimidatie, discriminatie, radicalisering, ernstig fysiek geweld of geestelijk geweld. Bij een vermoeden van seksueel misbruik is een school wettelijk verplicht contact op te nemen met de vertrouwensinspecteur. De vertrouwensinspecteur kan worden benaderd door personeelsleden en bestuursleden van de school, maar ook door leerlingen en ouders.

Wet Bescherming Persoonsgegevens (Wbp)

Een goede informatieoverdracht van de ene school naar de andere school is noodzakelijk als de leerling van school verandert. Scholen zijn verplicht een onderwijskundigrapport op te stellen voor de ontvangende school. Het overdragen van informatie is echter niet onbeperkt, zeker niet als de ouders of leerling daar geen toestemming voor geven. De Wet Bescherming Persoonsgegevens regelt de grenzen aan deze informatieoverdracht. De school heeft de plicht om ouders te informeren en uit te leggen welke gegevens van de leerling gebruikt worden en aan wie de school, wanneer welke gegevens wil verstrekken en met welk doel. (bron: College Bescherming Persoonsgegevens)

2. Deelnemers aan het onderzoek

Wie hebben de enquête ingevuld?

De enquête is gericht op ouders van kinderen die extra hulp nodig hebben in het onderwijs. De meeste ouders die de enquête hebben ingevuld, wonen in Gelderland en Zuid-Holland. Ouders uit de noordelijke provincies, Flevoland en Zeeland hebben de enquête het minst vaak ingevuld. In driekwart van de gezinnen gaat het om één kind dat extra hulp nodig heeft. Meestal zijn het jongens (72,8%): de meest voorkomende leeftijdsklasse is tussen 11 en 14 jaar.

Zie tabellen 1 t/m 4.

Tabel 1 - In welke provincie woont u?

	Aantal	Percentage
Noord-Holland	59	11,4
Zuid-Holland	84	16,2
Zeeland	15	2,9
Utrecht	43	8,3
Flevoland	16	3,1
Friesland	15	2,9
Groningen	13	2,5
Drenthe	18	3,5
Overijssel	57	11,0
Gelderland	92	17,8
Noord-Brabant	66	12,7
Limburg	40	7,7
Totaal	518	100,0

Tabel 2 - Hoeveel kinderen hebben binnen uw gezin extra hulp nodig?

	Aantal	Percentage
Eén kind	392	75,7
Meerdere kinderen	126	24,3
Totaal	518	100,0

Tabel 3 - Wat is het geslacht van uw kind?

	Aantal	Percentage
Jongen	377	72,8
Meisje	141	27,2
Totaal	518	100,0

Tabel 4 - Wat is het geboortjaar van uw kind?

	Aantal	Percentage
1986	1	,2
1989	1	,2
1990	1	,2
1991	1	,2
1992	10	1,9
1993	17	3,3
1994	32	6,2
1995	46	8,9
1996	42	8,1
1997	56	10,8
1998	49	9,5
1999	50	9,7
2000	43	8,3
2001	39	7,5
2002	38	7,3
2003	30	5,8
2004	26	5,0
2005	20	3,9
2006	15	2,9
2007	1	,2
Totaal	518	100,0

Soort school

Aan de ouders zijn vragen gesteld over het soort school, uitgesplitst naar regulier en speciaal onderwijs. De meeste kinderen bezoeken het regulier onderwijs (72,4%). Daarin is onderscheid gemaakt tussen het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Bijna de helft (48,1%) bezoekt het reguliere basisonderwijs en bijna een kwart (24,3%) bezoekt het reguliere voortgezet onderwijs. Het speciaal basisonderwijs valt onder het regulier onderwijs. Een kwart (24,7%) van de kinderen bezoekt het speciaal onderwijs.

Scholen voor speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs zijn bedoeld voor lichamelijk, zintuiglijk of verstandelijk gehandicapte leerlingen en voor leerlingen met psychiatrische of gedragsproblemen. Voor deze groep kinderen zijn er 10 soorten scholen. Deze scholen zijn weer onderverdeeld in 4 clusters:

- *cluster 1: scholen voor blinde of slechtziende kinderen (visueel gehandicapte kinderen), mogelijk in combinatie met een andere handicap;*
- *cluster 2: scholen voor dove kinderen, slechthorende kinderen, kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden en kinderen met communicatieve problemen zoals bepaalde vormen van autisme, eventueel in combinatie met een andere handicap;*
- *cluster 3: scholen voor kinderen met lichamelijk en/of verstandelijke beperkingen, zeer moeilijk lerende kinderen en langdurig zieke kinderen met een lichamelijke handicap, kinderen met epilepsie en meervoudig gehandicapte kinderen die zeer moeilijk leren, in combinatie met een andere handicap;*
- *cluster 4: scholen voor kinderen met ernstige gedragsproblemen en/of psychiatrische problemen en voor kinderen verbonden aan pedologische instituten (PI). Pedologische instituten doen onderzoek naar kinderen met ingewikkelde leerproblemen, gedragsproblemen of emotionele problemen. De kinderen krijgen ook behandeling en begeleiding van het instituut.*

(Bron: Rijksoverheid)

Zowel in het speciaal onderwijs (basisschool) als in het voortgezet speciaal onderwijs gaan de meeste leerlingen naar cluster 4, gevolgd door cluster 3.

Voor 15 kinderen van de deelnemende ouders aan de enquête is de actuele situatie dat zij niet naar school gaan, maar thuiszitten.

Tabel 5 - Op welke soort school zit uw kind?

	Aantal	Percentage
Primair Onderwijs		
Reguliere basisschool	194	37,5
School voor speciaal basisonderwijs (regulier)	55	10,6
School voor speciaal onderwijs	42	8,1
Voortgezet Onderwijs		
Reguliere school voor voortgezet onderwijs	126	24,3
School voor speciaal voortgezet onderwijs	86	16,6
Geen school	15	2,9
Totaal	518	100,0

Tabel 6 - Welke vorm van speciaal onderwijs?

Primair onderwijs	Aantal	Percentage
Cluster 1	2	4,8
Cluster 2	7	16,7
Cluster 3	14	33,3
Cluster 4	19	45,2
Totaal	42	100,0

Tabel 7 - Welke vorm van speciaal voortgezet onderwijs?

Voortgezet onderwijs	Aantal	Percentage
Cluster 1	2	2,3
Cluster 2	4	4,7
Cluster 3	10	11,6
Cluster 4	70	81,4
Totaal	86	100,0

Wel of geen rugzakje

Een leerling met een zorgbehoefte op school kan daarvoor een indicatie voor speciaal onderwijs krijgen. Deze indicatie wordt door de Commissie voor Indicatiestelling (de Cvl) afgegeven. Zodra een indicatie is afgegeven, zijn er twee mogelijkheden. Of de leerling krijgt toegang tot een school voor speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4. Of de leerling krijgt toegang tot een reguliere school met een leerlinggebonden financiering, ook wel 'het rugzakje' genoemd. Het 'rugzakje' bestaat uit een bedrag dat de school beschikbaar krijgt om extra hulp voor de betreffende leerling in te kopen.

Bijna 40% van de ouders die de enquête hebben ingevuld, heeft een kind met een rugzakje voor extra hulp op de reguliere school.

Tabel 8 - Heeft uw kind een rugzakje voor extra hulp op school?

	Aantal	Percentage
Ja	202	39,0
Nee	316	61,0
Totaal	518	100,0

Uitgesplitst naar soort school en wel of geen rugzakje, blijkt dat de helft van de kinderen van de ouders die de enquête hebben ingevuld en die een reguliere basisschool bezoekt, een rugzakje heeft. Op een school voor speciaal basisonderwijs bezit iets meer dan eenderde van de kinderen (34,5) een rugzakje en op het reguliere voortgezet onderwijs gaat het om ruim tweederde (68,3%) van de kinderen voor wie extra financiering is geregeld.

Tabel 9 - Soort school en wel of geen rugzakje

	Rugzakje	Geen rugzakje	Totaal
Reguliere basisschool	97	97	194
	50,0%	50,0%	100,0%
School voor speciaal basisonderwijs	19	36	55
	34,5%	65,5%	100,0%
Reguliere school voor voortgezet onderwijs	86	40	126
	68,3%	31,7%	100,0%
Totaal	202	173	375
	53,9%	46,1%	100,0%

Thuiszitters

Een op de vijf ouders meldt desgevraagd dat hun kind een periode niet naar school is gegaan, terwijl het wel leerplichtig was. Voor 15 kinderen is dat de huidige situatie, voor de overigen is het een periode in het verleden geweest.

Tabel 10 - Is uw kind een periode niet naar school gegaan, terwijl het wel leerplichtig was?

	Aantal	Percentage
Ja	108	20,8
Nee	410	79,1
Totaal	518	100,0

De meeste kinderen hebben één tot twee maanden thuisgezeten, terwijl ze wel leerplichtig waren. Voor 25 leerlingen is die periode langer dan een half jaar geweest, 9 van hen zijn langer dan een jaar niet naar school geweest.

Tabel 11 - Hoelang zit/zat uw kind thuis?

	Aantal	Percentage
Korter dan 4 weken	26	24,1
Tussen 4 weken en 2 maanden	29	26,9
Tussen 2 en 4 maanden	16	14,8
Tussen 4 en 6 maanden	12	11,1
Tussen 6 maanden en 1 jaar	16	14,8
Langer dan 1 jaar	9	8,3
Totaal	108	100,0

Aan ouders van wie het kind in de enquêteperiode geen schoolplek had, is gevraagd wat de reden was. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

Tabel 12 – Waarom gaat uw kind niet naar school?

	Aantal	Percentage
Mijn kind krijgt thuisonderwijs	5	33,3
Mijn kind wordt niet toegelaten op de school van mijn keuze	2	13,3
Mijn kind is door school verwijderd	3	20,0
Mijn kind is vrijgesteld van de leerplicht	5	33,3
Totaal	15	100,0

Hulp bij het kiezen van de juiste school

Zodra een leerling naar school gaat of een overstap maakt van het basisonderwijs naar voortgezet onderwijs, staan ouders voor de keuze een school te vinden die het meest passend is.

Aan de ouders is gevraagd:

- Heeft u hulp gekregen bij het kiezen van de juiste school ?
- Zo nee, had u hierbij hulp willen krijgen?
- Van wie had u hulp willen krijgen?

Wel of geen hulp?

Op de vraag of ouders hulp hebben gekregen bij het kiezen van de juiste school antwoordt ruim 60% geen hulp te hebben gekregen. Van hen had 42% wel hulp willen krijgen.

Tabel 13 - Heeft u hulp gekregen bij het kiezen van de juiste school?

	Aantal	Percentage
Ja	189	37,6
Nee	314	62,4
Totaal	503	100,0

Tabel 14 - Had u hierbij hulp willen krijgen?

	Aantal	Percentage
Ja	132	42,0
Nee	182	58,0
Totaal	314	100,0

De ouders die hulp hadden willen krijgen bij het kiezen van de juiste school, hadden die vooral willen ontvangen van de oude school of het dagverblijf van hun kind (20,7%), van de onderwijsconsulent (13,1%) en van de orthopedagoog of een instituut (11,1%).

Tabel 15 – Van wie had u hulp willen krijgen?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
Oude school of dagverblijf	65	20,7
Ambulant begeleider	7	2,2
Andere ouders	23	7,3
Website nieuwe school/ Schoolgids nieuwe school	10	3,2
Intakegesprek op nieuwe school	19	6,1
Website onderwijsinspectie	25	8,0
Oudervereniging	14	4,5

	Aantal	Percentage
Jeugdzorg	24	7,6
Orthopedagoog of instituut	35	11,1
Onderwijsconsulent	41	13,1
Leerplichtambtenaar	22	7,0
De gemeente	15	4,8
Anders	14	4,5
Totaal	314	100,0

Ouders die deze vraag met 'anders' hebben beantwoord, hebben onder meer het autismeteam (2x), psycholoog (3x), onafhankelijk adviseur/deskundige (4x) en (jeugd)GGZ (5x) genoemd.

3. Ouders in contact met de school

Hoe ervaren ouders hun positie op school? Hoe verloopt de communicatie met de school over het onderwijs aan hun kind? Deze vragen zijn aan de deelnemende ouders voorgelegd. Daarnaast zijn ouders vragen gesteld over hoe zij hun positie op school willen versterken, wat ze hiervoor nodig hebben en op welke wijze dit zou moeten.

Aan de ouders is gevraagd:

- Met wie zoekt u contact als u vragen heeft over uw kind?
- Hoe waardeert u het contact?
- Waarover heeft u contact?
- Tot wie wendt u zich als het overleg over uw kind niet naar wens verloopt?
- Wat heeft u nodig om als gelijkwaardige gesprekspartner met de school te communiceren?

Over de inspraak van ouders zijn de volgende vragen voorgelegd:

- Wat is volgens u nodig om uw positie als individuele ouder te versterken?
- Wat is volgens u nodig om de positie van de Medezeggenschapsraad (MR) te versterken?
- Bent u bereid om zitting te nemen in een MR? Zo nee, waarom niet?

Eerste contact

Bijna de helft (46,6%) van de ouders zoekt als eerste contact met de leraar of de mentor. Daarna volgt de ambulante begeleider (13,7%) en de zorgcoördinator (13,3%).

Tabel 16 – Met wie zoekt u contact als u vragen heeft over uw kind?

(meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
leraar of mentor	486	46,6
zorgcoördinator	137	13,3
ambulant begeleider	143	13,7
remedial teacher	42	4,0
schoolarts	11	1,0
schooldirecteur	94	9,0
onderwijsassistent	42	4,0
huiswerkbegeleider	15	1,4
intern begeleider	51	4,9
anders	22	2,1
Totaal	1043	100,0

Ouders die deze vraag met “anders” hebben beantwoord, noemen de psycholoog (9x), orthopedagoog (8x) en arts/specialist (5x).

Een ouder schrijft:

‘Wij hebben met elkaar korte lijnen en informeren elkaar, de mentor, de orthopedagoog, de ambulante begeleider en de huiswerkbegeleider.’

Waarover wordt gesproken?

De onderwerpen die ouders bespreken met de school zijn divers. Het meest wordt gesproken over de vorderingen van het kind (18,5%). Daarna volgen het gedrag van het kind (18%) en gesprekken over de extra hulp (15%).

Tabel 17 – Waarover heeft u contact?

(meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
Aanpassen van het onderwijsprogramma	223	10,7
Aanpassen van de leeromgeving	235	11,3
Aanpassen of aanvragen van extra leermiddelen	171	8,2
Aanpassen van meubilaire, zoals een aangepaste stoel of tafel	46	2,2
Vorderingen van mijn kind	386	18,5
Inhoud van de lessen	142	6,8
Extra hulp voor mijn kind	312	14,9
Gedrag van mijn kind	374	17,9
Gedrag van andere kinderen	158	7,6
Gang van zaken, uitwisseling/afspraken/welbevinden kind	35	1,7
Totaal	2082	100,0

Als het contact niet naar wens verloopt

Als het eerste contact niet naar wens verloopt dan spreekt bijna dertig procent (29,9%) van de ouders in tweede instantie de directeur van de school aan. Gevolgd door de ambulante begeleider (17,5%) en de zorgcoördinator (16,1%).

Tabel 18 – Tot wie wendt u zich als het overleg over uw kind niet naar wens verloopt?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
De zorgcoördinator	109	16,1
De ambulante begeleider	118	17,5
De remedial teacher	24	3,5
De schoolarts	5	0,7
De schooldirecteur	202	29,9
Leerkracht/mentor	47	7,0
De onderwijsconsulent	13	1,9
Medezeggenschapsraad	10	1,5
Ouderraad	5	0,7
Intern begeleider	28	4,1
Ik weet niemand	60	8,9
(Nog) niet aan de orde geweest	44	6,5
Anders	10	1,5
Totaal	675	100,0

Ouders die deze vraag met “anders” hebben beantwoord noemen de psycholoog (7x) of de orthopedagoog (3x).

In antwoord op de vraag wat ouders nodig hebben om op een goede wijze met de school te kunnen communiceren, geven ouders vooral als antwoord dat zij meer kennis willen hebben over wat ouders van school mogen verwachten (21,4%).

Daarnaast geldt voor 17,4% van de ouders dat men een beroep wil doen op onafhankelijke ondersteuning van een onderwijsspecialist.

Tabel 19 -Wat heeft u nodig om als gelijkwaardige gesprekspartner met de school te communiceren

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
Niets, alles loopt naar wens.	170	15,9
Meer kennis over de onderwijs (on)mogelijkheden aan mijn kind.	125	11,7
Meer kennis over wat ik van de school mag verwachten.	229	21,4
Meer kennis over wet- en regelgeving, wat zijn mijn rechten en plichten als ouders.	164	15,3
Onafhankelijke ondersteuning van een onderwijsspecialist van buiten de school	187	17,4
Meer kennis over de organisatie van de school.	41	3,8
Meer kennis over bevoegdheden van de school, wie mag wat beslissen.	120	11,2
Weet ik niet.	18	1,7
Open houding school/luisterend oor	18	1,7
Totaal	1072	100,0

Inspraak op individueel en collectief niveau

Met inspraak bedoelen we dat de mening van ouders door de school wordt gehoord en invloed heeft op het onderwijs. Ouders kunnen op twee niveaus inspraak hebben op het onderwijs.

Op individueel niveau krijgt de inspraak van ouders vorm tijdens het overleg met de leraar over het kind. Voor leerlingen die geïndiceerd zijn voor speciaal onderwijs vindt deze inspraak vooral plaats tijdens de gesprekken over het handelingsplan. Aan het handelingsplan is een apart hoofdstuk gewijd (hoofdstuk 5).

Op collectief niveau krijgt inspraak van ouders vorm via de Medezeggenschapsraad (MR). De wettelijke regels voor medezeggenschap zijn vastgelegd in de Wet medezeggenschap op scholen (WMS). De wet biedt ouders vijf bevoegdheden.

- *Informatierecht: het recht geïnformeerd te worden over beleidsvoornemens op financieel, organisatorisch en onderwijskundig gebied.*
- *Recht op overleg: Het recht om met het bevoegd gezag over alle zaken die de school aangaan te overleggen.*
- *Initiatiefrecht: het recht om voorstellen te doen aan het bevoegd gezag over alles wat de school treft.*
- *Instemmingsrecht: het recht om over bepaalde zaken, die in het reglement van de MR genoemd zijn, mee te beslissen.*
- *Adviesrecht: het recht dat het bevoegd gezag bij een aantal zaken, die in het reglement van de MR genoemd zijn, advies vraagt.*

Inspraakmogelijkheden als individuele ouder

Voor één op de vijf ouders (21,1%) geldt dat men als serieuze gesprekspartner door de school gezien wil worden. Daarnaast willen ouders meebeslissen over hoe het onderwijs aan het kind vorm krijgt (17,3%) en hoe het geld wordt besteed (15,6%).

Tabel 20 – Wat is volgens u nodig om uw positie als individuele ouder te versterken?
(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
Dat ik meer word betrokken bij het onderwijs aan mijn kind.	134	14,3
Dat ik vaker word geïnformeerd over de ontwikkeling van mijn kind.	142	15,1
Dat ik mee kan beslissen over hoe het onderwijs aan mijn kind vorm krijgt.	162	17,3
Dat ik mee kan beslissen over hoe het geld wordt besteed.	156	16,6
Dat de school aan mij verantwoording aflegt over hoe het geld wordt besteed.	146	15,6
Dat de school mij als serieuze gesprekspartner ziet.	198	21,1
Totaal	938	100,0

In de toelichting schrijven ouders:

- *'Ik word niet als serieuze gesprekspartner gezien, laat staan als deskundige van mijn kind.'*
- *'Als ouder heb je geen wettelijk recht. Daarmee sta je altijd op achterstand.'*
- *'Ik wil gehoord worden als ervaringsdeskundige en niet als overbezorgde ouder.'*
- *'Ik vind dat ouders meer rechten moeten hebben en die moeten kunnen afdwingen.'*
- *'Mijn positie is nu die van een nederige smekeling, niet die van een gesprekspartner. Ik heb me daarbij neergelegd, maar het is niet in het belang van mijn kind.'*
- *'Ouders staan met lege handen als een school zich niet aan de afspraak houdt.'*

Inspraakmogelijkheden op collectief niveau

Gevraagd naar de positie van de Medezeggenschapsraad (MR) geeft bijna een derde van de ouders aan dat de MR moet meebeslissen over hoe het onderwijs op school vorm krijgt (29,6%). Verder vindt een kwart van de ouders (24,4%) dat de MR ook moet meebeslissen over hoe het geld op school wordt besteed.

Tabel 21 – Wat is volgens u nodig om de positie van de MR te versterken?
(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
De MR moet beter worden geïnformeerd over het onderwijsbeleid van de school.	84	20,7
De MR moet kunnen meebeslissen over hoe het onderwijs op school vorm krijgt.	120	29,6
De MR moet meer inzage krijgen in hoe het geld op school wordt besteed.	92	22,7
De MR moet kunnen meebeslissen over hoe het geld op school wordt besteed	99	24,4
Weet ik niet.	10	2,5
Totaal	405	100,0

Zitting nemen?

Daartegenover staat dat een groot deel (46,5%) van de respondenten niet bereid is zitting te nemen in de MR. Als reden wordt hier vooral gebrek aan tijd genoemd. (62,4%). Daarnaast noemt 36,4% van de ouders als reden zich niet geschikt te achten voor de MR.

Tabel 22 - Bent u bereid om zitting te nemen in een medezeggenschapsraad?

	Aantal	Percentage
Ja, ik ben al lid van de medezeggenschapsraad	48	9,3
Ja, ik ben hiertoe bereid	130	25,1
Nee, ik ben hiertoe niet bereid	241	46,5
Weet ik niet.	99	19,1
Totaal	518	100,0

Tabel 23 – Wat is de reden dat u niet bereid bent zitting in de MR te nemen?
Meerdere antwoorden mogelijk

	Aantal	Percentage
Ik weet niet wat een MR doet	2	0,8
Ik ben daar te veel tijd mee kwijt	119	45,6
Ik ben daar niet voor geschikt	64	24,5
Ik ben overbelast door de zorg voor het kind	30	11,5
Ik ben reeds op een andere manier bij school betrokken (geweest)	26	9,9
Anders	20	7,7
Totaal	261	100,0

Ouders die deze vraag met 'anders' hebben beantwoord, geven als redenen op: Ik zie het nut van de MR niet in (7x), het contact met school is teveel verstoord (7x), ik heb geen interesse in een functie binnen de MR (3x) en de fysieke afstand tot de school is te groot (3x).

4. Extra hulp op en buiten school

Als een leerling extra hulp nodig heeft bij het volgen van het onderwijsprogramma dan is er zowel binnen als buiten de school extra hulp beschikbaar. Aan ouders hebben we hierover de volgende vragen voorgelegd.

- Krijgt uw kind op school extra hulp bij het volgen van onderwijs?
- Krijgt uw kind buiten school extra hulp bij het volgen van onderwijs?
- Wie helpt uw kind op school?
- Waarmee wordt uw kind op de school geholpen?
- Waarmee wordt uw kind buiten de school geholpen?
- Waarom kiest u voor extra hulp buiten de school?

Ook zijn vragen gesteld over de bekostiging van de extra hulp buiten de school.

- Hoeveel kost de extra hulp buiten de school?
- Hoe worden de kosten betaald?

Tot slot is aan de ouders een aantal stellingen voorgelegd over de extra hulp aan hun kind, waarop zij konden reageren.

Stelling 1: De extra hulp voorkomt dat mijn kind naar een andere school moet.

Stelling 2: Zonder extra hulp kan mijn kind niet overgaan naar de volgende klas.

Stelling 3: De extra hulp is voor mijn kind een voorwaarde voor het behalen van het diploma

Stelling 4: Mijn kind krijgt voldoende hulp binnen de school.

Stelling 5: De kwaliteit van de extra hulp op school is goed.

Extra hulp op en buiten school

Bijna driekwart van de leerlingen (72,4%) krijgt op school extra hulp en ruim de helft van de leerlingen (54,4%) krijgt buiten de school extra hulp.

Tabel 24 - Krijgt uw kind binnen school extra hulp bij het volgen van onderwijs?

	Aantal	Percentage
Ja	375	72,4
Nee	143	27,6
Totaal	518	100,0

Tabel 25 - Krijgt uw kind buiten de school extra hulp?

	Aantal	Percentage
Ja	282	54,4
Nee	236	45,6
Totaal	518	100,0

Meer dan de helft van de ouders (54,4%) zoekt hulp buiten de school. Bijna 60% van deze ouders doet dit, omdat men vindt dat de school de extra hulp niet in voldoende mate kan bieden. Daarnaast zegt 16,6 % dat school te weinig geld beschikbaar heeft. Voor 17,2% is het een eigen keuze of dat van het kind om voor extra hulp buiten de school te kiezen.

Tabel 26 – Waarom kiest u voor extra hulp buiten de school?
(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
Het heeft onze voorkeur en is daarom onze eigen keuze of keuze van het kind	54	17,2
De school vindt extra hulp niet nodig en wij wel	21	6,7
De school heeft te weinig geld beschikbaar voor extra hulp	52	16,6
Mijn kind heeft meer hulp nodig dan de school kan bieden	187	59,6
Totaal	314	100,0

Van wie en waarmee extra hulp?

De extra hulp op school wordt vooral geboden door de leraar en de ambulante begeleider, respectievelijk 32,2% en 22,8%.

Tabel 27 – Wie helpt uw kind op school?
(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
Ambulante begeleider	148	22,8
De zorgcoördinator	66	10,2
Een huiswerkbegeleider	13	2,0
Een remedial teacher	87	13,4
De leraar	209	32,2
De onderwijsassistent	80	12,3
Orthopedagoog	44	6,8
Er is geen extra hulp beschikbaar op school	2	0,3
Totaal	649	100,0

Extra hulp binnen en buiten de school

De extra hulp die zowel op als buiten school wordt geboden, richt zich vooral op cognitieve- en sociale vaardigheden zoals hulp bij het plannen, hulp bij het omgaan met het eigen gedrag en hulp bij het omgaan met het gedrag van andere kinderen.

Tabel 28 – Waarmee wordt uw kind op school geholpen?
(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
Hulp bij het schrijven	115	10,6
Hulp bij het lezen	106	9,8
Hulp bij het rekenen	107	9,9
Hulp bij het plannen	244	22,6
Hulp bij het eigen gedrag	221	20,4
Hulp bij het omgaan met het gedrag van andere kinderen	216	20,0
Hulp bij dagelijkse verzorging	51	4,7
Anders	22	2,0
Totaal	1082	100,0

Ouders die deze vraag met 'anders' hebben beantwoord, noemen zaken als het leren in zijn algemeenheid (9x), hulp bij concentreren (5x), hulp bij bewegen (5x) en logopedie (3x).

Ouders met een kind dat ook buiten school extra ondersteuning nodig heeft, geven aan dat de hulp die binnen school geboden wordt vergelijkbaar is met de extra hulp die hun kind (ook) buiten school krijgt.

Tabel 29 – Waarmee wordt uw kind buiten school geholpen?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
Hulp bij het schrijven	44	6,3
Hulp bij het lezen	48	6,9
Hulp bij het rekenen	36	5,2
Hulp bij het plannen	168	24,1
Hulp bij het eigen gedrag	185	26,6
Hulp bij het omgaan met gedrag van andere kinderen	160	23,0
Hulp bij huiswerk	26	3,7
Hulp bij dagelijkse verzorging	29	4,2
Totaal	696	100,0

Bekostiging extra hulp buiten de school

De kosten voor extra hulp buiten de school ligt voor 30,1% van de kinderen tussen € 2.000,-- en € 5.000,-- per jaar. Voor 34,4% van de kinderen liggen deze kosten boven de € 5.000,-- per jaar. Voor de helft van de ouders geldt dat zij hiervoor een Persoonsgebonden Budget (PGB) aanwenden.

Tabel 30 - Hoeveel kost de extra hulp buiten de school per jaar?

	Aantal	Percentage
Minder dan € 200,- per jaar	13	4,6
Tussen € 200,- en € 500,- per jaar	10	3,5
Tussen € 500,- en € 1000,- per jaar	26	9,2
Tussen € 1000,- en € 1500,- per jaar	29	10,3
Tussen € 1500,- en € 2000,- per jaar	22	7,8
Tussen € 2000,- en € 5000,- per jaar	85	30,1
meer dan € 5000,- per jaar	97	34,4
Totaal	282	100,0

Tabel 31 – Wie bekostigt de begeleiding buiten de school?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal	Percentage
Ik, als ouder of vertegenwoordiger	106	29,7
Zorgverzekeraar/ AWBZ	68	19,0
Via Persoonsgebonden Budget (PGB)	180	50,4
Totaal	357	100,0

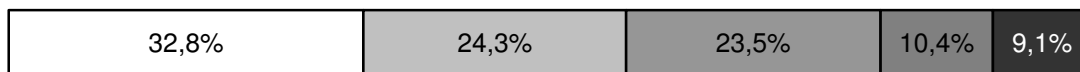
Stellingen

Aan de ouders zijn stellingen voorgelegd over de waarde en de kwaliteit van de extra hulp. Daaruit blijkt dat ruim de helft van de ouders vindt dat de extra hulp voorkomt dat het kind naar een andere school moet (57,1%), een voorwaarde is om naar de volgende klas over te gaan (63,2%) en dat de extra hulp een voorwaarde is voor het behalen van een diploma (66,4%).

Ruim een derde (33,6%) van de ouders vindt de hoeveelheid extra hulp die op school geboden wordt niet voldoende. Voor 20,8% van de ouders geldt dat ze de kwaliteit van de extra hulp niet goed vinden.

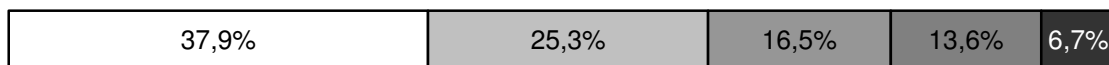
Stelling 1: De extra hulp voorkomt dat mijn kind naar een andere school moet.

(geheel eens - eens - neutraal / n.v.t. - niet eens - geheel niet eens)

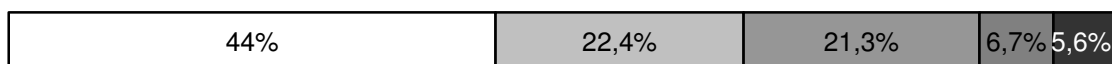
Stelling 2: Zonder extra hulp kan mijn kind niet overgaan naar de volgende klas.

(geheel eens - eens - neutraal / n.v.t. - niet eens - geheel niet eens)

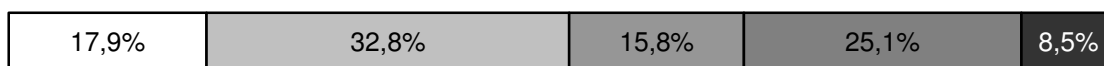
Stelling 3: De extra hulp is voor mijn kind een voorwaarde voor het behalen van het diploma.

(geheel eens - eens - neutraal / n.v.t. - niet eens - geheel niet eens)

Stelling 4: Mijn kind krijgt voldoende hulp binnen de school.

(geheel eens - eens - neutraal / n.v.t. - niet eens - geheel niet eens)

Stelling 5: De kwaliteit van de extra hulp op school is goed.

(geheel eens - eens - neutraal / n.v.t. - niet eens - geheel niet eens)

5. Het handelingsplan

Voor leerlingen die een zorgbehoefte hebben op school kan een handelingsplan worden opgesteld. Het doel van een dergelijk plan is om de ontwikkeling van het kind te volgen. In het plan komen onderwijsdoelen te staan en de maatregelen die de school neemt om die doelen te bereiken. Verder worden de extra uren die voor extra begeleiding worden ingezet en welke externe deskundigen worden geraadpleegd vermeld. Als het handelingsplan regelmatig wordt geëvalueerd kunnen de gestelde doelen worden aangepast als deze in een gestelde periode niet zijn behaald. Daarnaast biedt het ouders een mogelijkheid om op individueel niveau invloed te hebben op het onderwijs aan hun kind.

Heeft een leerling een indicatie voor speciaal onderwijs dan heeft de school een wettelijke plicht om in samenspraak met ouders een dergelijk plan op te stellen.

Aan de ouders is gevraagd:

- Heeft de school voor het kind een handelingsplan opgesteld?
- Vindt u het opstellen van een handelingsplan nuttig?
- Bent u bij het opstellen van het handelingsplan betrokken geweest?
- In welke mate had u invloed op wat er in het handelingsplan is opgenomen?
- Zou u (meer) invloed op de inhoud van het handelingsplan willen hebben?
- Bent u het eens met de inhoud van het handelingsplan?
- Wordt het handelingsplan naar wens uitgevoerd?

Handelingsplan nuttig?

Driekwart van de ouders geeft aan dat er een handelingsplan voor hun kind is opgesteld. Negen op de tien ouders beoordelen het handelingsplan als nuttig.

Tabel 32 - Heeft de school voor uw kind een handelingsplan opgesteld?

	Aantal	Percentage
Ja	387	74,7
Nee	131	25,3
Totaal	518	100,0

Tabel 33 - Vindt u het plan nuttig?

	Aantal	Percentage
Ja	349	90,2
Nee	38	9,8
Totaal	387	100,0

In de toelichting schrijven ouders:

- *'Als je het er samen over eens bent, kun je elkaar ook erop aan spreken.'*
- *'Het is een stok achter de deur.'*
- *'Het is voor de school een rode draad over de begeleiding van onze zoon. Het is voor ons een controlemiddel of de begeleiding volgens afspraak verloopt.'*

Één op de tien ouders die het handelingsplan niet nuttig vinden, geven als reactie:

- *'Als het niet wordt opgevolgd, is het plan niet nuttig.'*
- *'Het voelt soms als een doekje voor het bloeden.'*
- *'Het is een verplicht nummer zonder inhoud.'*

Betrokkenheid bij het opstellen handelingsplan

Bij het opstellen van het handelingsplan is bijna 30% van de ouders naar eigen zeggen matig of onvoldoende betrokken geweest; ruim 70% beoordeelt de eigen betrokkenheid als voldoende.

Tabel 34 - Bent u bij het opstellen van het handelingsplan betrokken geweest?

	Aantal	Percentage
Voldoende	273	70,5
Matig	66	17,1
Onvoldoende	48	12,4
Totaal	387	100,0

Voldoende betrokken

In de toelichting op de vraag naar de betrokkenheid bij het handelingsplan schrijven ouders die voldoende zijn betrokken:

- *'Het gaat in samenspraak en op- of aanmerkingen van mijn kant worden meegenomen in het plan.'*
- *'Elke stap wordt door de reguliere basisschool zorgvuldig met ons (ouders) overlegd. We worden overal bij betrokken.'*

Matig betrokken

Ouders die matig zijn betrokken bij het opstellen van het handelingsplan, lichten dat als volgt toe:

- *'Het zou beter zijn geweest om het plan al te kunnen lezen toen het nog in de concept-fase was om eventuele meningsverschillen dan al op te kunnen lossen.'*
- *'Ouders hebben te weinig informatie over wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot extra ondersteuning.'*

Onvoldoende betrokken

Ouders die aangeven onvoldoende betrokken te zijn geweest bij het handelingsplan, schrijven in de toelichting:

- *'Het lag er al. Ik kon alleen aangeven of ik het er mee eens was of niet. Aangezien ik geen ervaring heb met dergelijke handelingsplannen heb ik er ook niet adequaat op kunnen reageren.'*
- *'De school trekt haar eigen plan. Je krijgt het handelingsplan onder je neus om te ondertekenen. Als je ondertekent, ga je akkoord met hun plan. Teken je niet, dan wordt er geen hulp geboden.'*

Mate van invloed

Gevraagd naar de mate van invloed op het handelingsplan antwoordt tweederde van de ouders voldoende invloed te hebben gehad, eenderde beoordeelt de eigen invloed als 'matig' of 'onvoldoende'.

Tabel 35 - In welke mate had u invloed op wat er in het handelingsplan is opgenomen?

	Aantal	Percentage
Voldoende	257	66,4
Matig	73	18,9
Onvoldoende	57	14,7
Totaal	387	100,0

Voldoende invloed

Ouders die hun invloed als 'voldoende' benoemen, schrijven:

- *'Als ik het er niet mee eens was, dan werd het plan veranderd.'*
- *'Er is een concept aangeleverd en we hebben alles mogen aanpassen wat nodig was. Meerdere keren is er overleg over geweest.'*

Matige en onvoldoende invloed

Ouders die hun invloed als matig en onvoldoende aanmerken, geven de volgende toelichting:

- *'Ik moet altijd knokken om erin te krijgen wat wij wel wilden en de school niet. En dan nog voerden ze het op hun manier uit.'*
- *'Ik was het eens met het handelingsplan, maar vooraf beter communiceren had wel vragen en irritatie bij mij voorkomen.'*

Meer invloed willen hebben?

Eén op de vier ouders had meer invloed op het handelingsplan willen hebben.

Tabel 36 - Zou u (meer) invloed op de inhoud van het handelingsplan willen hebben?

	Aantal	Percentage
Ja	151	39,0
Nee	236	61,0
Totaal	387	100,0

Ouders geven de volgende redenen:

- *'Als ouders denken wij heel goed te weten wat onze dochter nodig heeft in haar schoolsituatie.'*
- *'Echt samen werken aan een doel: mijn zoon. Die samensmelting mis ik nog.'*
- *'Ik zou heel graag willen dat scholen de handicap autisme serieus nemen, en het niet zien als iets dat je kunt afleren.'*
- *'Ik wil betrokken zijn bij de opzet van het handelingsplan omdat ik als ouder het beste inzicht heb in wat mijn kind wel en niet kan.'*

Eens met de inhoud van het handelingsplan?

Driekwart van de ouders is het eens met de inhoud van het handelingsplan. Iets minder dan een kwart, meldt het deels eens te zijn, 4% van ouders is het niet eens.

Tabel 37 - Bent u het eens met de inhoud van het plan?

	Aantal	Percentage
Ja	286	74,0
Deels	85	22,0
Nee	16	4,0
Totaal	387	100,0

Van de mensen die zeggen voldoende invloed gehad te hebben op het handelingsplan is ruim 93% het volledig eens met de inhoud van het plan. Van de mensen die matig invloed gehad hebben is minder dan de helft (45,2%) het volledig eens met het plan en van de mensen die onvoldoende invloed gehad hebben is nog geen kwart (22,8%) het eens met de inhoud van het plan.

(Kruis)tabel 38 - Bent u bij het opstellen van dit plan betrokken geweest? en - Bent u het eens met de inhoud van het plan?

	Volledig eens	Deels eens	Niet eens	Totaal
Voldoende betrokken	240	15	2	257
	93,8%	5,9%	0,4%	100,0%
Matig betrokken	33	38	2	73
	45,2%	52,1%	2,7%	100,0%
Onvoldoende betrokken	13	32	12	57
	22,8%	56,1%	21,1%	100,0%
Totaal	286	85	16	387
	74,0%	22,0%	4,0%	100,0%

De uitvoering van het handelingsplan

Een derde (34,8%) van de ouders geeft aan dat het handelingsplan matig tot onvoldoende wordt uitgevoerd. Ouders melden dat het op papier allemaal wel goed geregeld is, maar dat de plannen in de praktijk lang niet altijd uit de verf komen.

Tabel 39 - Wordt het handelingsplan naar wens uitgevoerd?

	Aantal	Percentage
Voldoende	252	65,1
Matig	76	19,6
Onvoldoende	59	15,2
Totaal	387	100,0

Voldoende

Ouders die het plan 'voldoende' vinden uitgevoerd schrijven:

- *'Leerkrachten zijn betrokken en zeer enthousiast.'*
- *'Wordt geëvalueerd in mijn bijzijn.'*
- *'Bij het niet geheel behalen van doelen uit het handelingsplan, worden deze bijgesteld en de aanpak besproken.'*

Matig en onvoldoende

Ouders die het plan 'matig' en 'onvoldoende' vinden uitgevoerd, schrijven:

- *'Bij elk gesprek bleek dat oude afspraken niet waren nagekomen en weer nieuwe nodig waren omdat zich nieuwe problemen voordeden.'*
- *'Voor de uitvoering van het plan is ook de toewijding van de docent nodig. Deze ontbreekt door tijdsgebrek, geen aandacht, ofwel geen zin.'*
- *'Er is niets mee gedaan, niet geëvalueerd en geen dossier gevormd'.*

6. Klachtafhandeling

Aan ouders zijn de volgende vragen voorgelegd over klachtafhandeling en klachtmogelijkheden die er bestaan in het onderwijs.

Over de klachtafhandeling is gevraagd:

- Wat vindt u het belangrijkste bij klachtafhandeling?
- Heeft u wel eens een klacht ingediend bij de directie van de school?
- Welke gevolgen heeft u ondervonden nadat u een klacht had ingediend?
- Heeft u wel eens overwogen niet te klagen uit vrees voor represailles van de school, waarvan uw kind de dupe zou kunnen worden?

Over de klachtencommissie is gevraagd:

- Wist u dat u een klacht kunt voorleggen aan de klachtencommissie van de school?
- Als u van het bestaan van de klachtencommissie had geweten, had u daar dan gebruik van gemaakt?
- Vindt u dat het oordeel van de klachtencommissie bindend moet zijn?

Over de Commissie Gelijke behandeling is gevraagd:

- Weet u dat het mogelijk is om aan de Commissie Gelijke Behandeling een oordeel te vragen over onderwijszaken?
- Als u hiervan op de hoogte was geweest, had u hiervan dan gebruik gemaakt?
- Vindt u dat het oordeel bindend zou moeten zijn?

Top 3

Aan de ouders is gevraagd welke elementen zij belangrijk vinden bij het behandelen van klachten. De top 3 die daaruit is ontstaan is als volgt.

Top 3 belangrijkste elementen klachtenafhandeling

1. Onafhankelijkheid
2. Laagdrempeligheid
3. Ondersteuning

Gevolgen van de klacht

Eenderde van de ouders heeft wel eens een klacht ingediend bij de directie van de school. Daarmee hebben de ouders wisselende ervaringen. Ruim 32% noemt de gevolgen positief, 36,1% is hierover neutraal en 31,7% meldt negatieve gevolgen.

Tabel 40 - Welke gevolgen heeft u ondervonden nadat u een klacht had ingediend?

	Aantal	Percentage
Positief	58	32,2
Neutraal	65	36,1
Negatief	57	31,7
Totaal	180	100,0

Positieve gevolgen

Ouders schrijven:

- *'Na het indienen van de klacht, zijn er productieve gesprekken op gang gekomen.'*
- *'De directie was het met mij eens en heeft een plan opgesteld, om herhaling in de toekomst te voorkomen.'*
- *'De directie heeft de leraar aangesproken op zijn gedrag en mij geïnformeerd over het verdere verloop van de procedure.'*
- *'Er werden excuses aangeboden voor de gang van zaken.'*

Neutrale gevolgen

Ouders schrijven:

- *'Ook al was er begrip voor onze klacht, de bewuste leerkracht nam ons niet serieus.'*
- *'De directrice stond open voor mijn verhaal, maar de desbetreffende lerares heeft ondanks een gesprek met de directrice niets met onze klacht gedaan.'*
- *'Er werd even wat harder getrokken aan de communicatie, maar dat zakte later weer in.'*
- *'De klacht heeft voor mijn dochter niet meer geholpen, maar was voor mijzelf wel een afsluiting.'*
- *'Mijn kind kon na mijn klacht toch het gewenste vak volgen. In de daaropvolgende schooljaren werden kinderen met een autistische stoornis echter uitgesloten.'*

Negatieve gevolgen

Ouders schrijven:

- *'De directeur gaf aan dat zij voor één kind geen maatregelen konden nemen om zijn veiligheid te waarborgen. Het pestprotocol werd ondanks mijn uitdrukkelijk verzoek niet toegepast en de juf kreeg de pik op mijn zoon, omdat wij hadden geklaagd.'*
- *'De klacht werd niet gehoord. Oplossingen die door ons werden aangedragen, werden genegeerd. Uiteindelijk hebben wij een klacht ingediend bij de Commissie Gelijke Behandeling.'*
- *'De directeur dreigde om ons kind van school te sturen, indien wij onze klacht bij het schoolbestuur zouden neerleggen.'*
- *'Mijn zoon werd verwijderd na onze klacht en de schooldirecteur zorgde ervoor dat mijn zoon op vier scholen binnen onze gemeente, inclusief een vso-school geweigerd werd.'*

Wel overwogen, maar niet gedaan

Ruim een derde (35,5%) van de ouders geeft aan weleens overwogen te hebben om te klagen, maar hebben dit niet gedaan vrees voor de gevolgen voor het kind op school.

Ouders schrijven:

- *'Ik was bang dat mijn kind hier persoonlijk op zou worden aangesproken door de leerkracht.'*
- *'Bij de school waar onze zoon eerder opzat hebben we ons kritisch opgesteld met als resultaat dat het laatste half jaar voor hem een lijdensweg werd. Hij voelde zich niet meer welkom.'*
- *'We hebben een afhankelijkheidspositie. Het is de enige school in de buurt. Ik wil graag dat ze zich blijven inzetten voor mijn kind.'*

De klachtencommissie

Het merendeel (68%) van de ouders weet dat men een klacht kan voorleggen aan de klachtencommissie. Eén derde wist dit niet. Van hen had eenderde daarvan wel gebruik willen maken als men van het bestaan van de klachtencommissie op de hoogte was geweest.

Tabel 41 - Wist u dat u een klacht kunt voorleggen aan de klachtencommissie van de school?

	Aantal	Percentage
Ja	352	68,0
Nee	166	32,0
Totaal	518	100,0

Tabel 42 - Als u van het bestaan van de klachtencommissie had geweten had u daar dan gebruik van gemaakt?

	Aantal	Percentage
Ja	54	32,5
Nee	112	67,5
Totaal	166	100,0

Bijna 60% van de respondenten vindt dat het advies van de klachtencommissie bindend moet zijn. Daarbij benadrukken ouders wel dat het van belang is dat de klachtencommissie strikt onafhankelijk moet zijn en niet aan de school gelieerd mag zijn. Uit de gegeven toelichting blijkt dat veel ouders die onafhankelijkheid in twijfel trekken.

Tabel 43 - Vindt u dat het oordeel van de klachtencommissie voor u en de school bindend moet zijn?

	Aantal	Percentage
Ja	310	59,8
Nee	208	40,2
Totaal	518	100,0

Ouders schrijven:

- *'Ik weet niet of de klachtencommissie onpartijdig is'.*
- *'Ik twijfel aan de onafhankelijkheid van een aan school verbonden klachtencommissie'*
- *' Een gezamenlijk gesprek tussen klachtencommissie, school en ouders met een uiteindelijke oplossing is het mooiste'.*

Commissie Gelijke Behandeling (CGB)

Het merendeel (64%) van de respondenten weet niet dat men een oordeel kan vragen aan de Commissie Gelijke Behandeling (CGB) over onderwijszaken. Ruim 26% daarvan had wel gebruik willen maken als men van het bestaan van de CGB op de hoogte was geweest.

Tabel 44 - Weet u dat het mogelijk is om aan de Commissie Gelijke Behandeling een oordeel te vragen over onderwijszaken?

	Aantal	Percentage
Ja	186	35,9
Nee	332	64,1
Totaal	518	100,0

Tabel 45 - Als u hiervan op de hoogte was geweest, had u hier dan gebruik van gemaakt?

	Aantal	Percentage
Ja	87	26,2
Nee	245	73,8
Totaal	332	100,0

Aan de ouders is de vraag voorgelegd of de uitspraak van de CGB bindend moet zijn voor alle partijen. Bijna 68% van de respondenten vindt dat de uitspraak van de CGB bindend moet worden.

Tabel 46 - Vindt u dat het oordeel bindend zou moeten zijn?

	Aantal	Percentage
Ja	351	67,8
Nee	167	32,2
Totaal	518	100,0

Ouders die van mening zijn dat het oordeel van de CGB bindend moet zijn, schrijven:

- *'Adviezen die niet bindend zijn, kunnen te gemakkelijk in de wind geslagen worden.'*
- *'Wat is het nut van een advies als de school het advies vervolgens naast zich neer kan leggen.'*
- *'Een bindend advies geeft een betere stok achter de deur voor de school.'*

Ouders die vinden dat het oordeel van de CGB niet bindend moet zijn, schrijven:

- *'Als je de school zou dwingen dat het kind er zou moeten blijven, dan gaat het toch niet van harte en zal hij/zij mogelijk zodanig tegengewerkt worden dat het kind alsnog beter naar een andere school kan gaan.'*
- *'Ik geloof niet in dwang, wel in deskundigheid en goede wil.'*
- *'Ik heb gemerkt dat de grondhouding van de school heel belangrijk is, die kun je niet afdwingen.'*

7. Passend Onderwijs

In de huidige situatie (2011) hebben individuele scholen de zeggenschap over het weigeren of verwijderen van een leerling. Ouders staan hier op achterstand. Ze kunnen bezwaar en beroep aantekenen, maar dat is vaak een doodlopende weg. Het zijn langdurige en kostbare procedures en leiden vaak tot verstoorde verhoudingen. Weigering of verwijdering van de leerling is dan alsnog een feit.

In de nieuwe plannen voor Passend onderwijs krijgt de school waar het kind is aangemeld een zorgplicht. Als de school de leerling niet wil of kan plaatsen dan gaat deze op zoek naar een plek op een andere school binnen het samenwerkingsverband. Het bestuur bepaalt uiteindelijk waar het kind binnen de regio geplaatst wordt.

De positieve verandering is dat ouders verzekerd zijn van plaatsing, maar hebben vervolgens weinig invloed op de uiteindelijke schoolkeuze.

Aan de ouders is gevraagd:

- Wie moet volgens u bepalen op welke school een kind wordt geplaatst?

Ook zijn twee stellingen voorgelegd:

Stelling 1: De school mag alleen weigeren of verwijderen als een onafhankelijke instantie dat besluit.

Stelling 2: Bij een dreigend conflict met de school moet een onderwijsconsulent vroegtijdig inzetbaar zijn.

Wie beslist?

Bijna de helft van ouders vindt dat de beslissing op welke school een kind wordt geplaatst bij de ouders moet liggen (ruim 47 procent). Meer dan 30% vindt dat dit een onafhankelijke instantie moet zijn. Slechts 5% van de ouders vindt dat de school daarover zou moeten beslissen. Één op de tien ouders (11,2%) vindt dat dit in gezamenlijk overleg met de school moet worden bepaald.

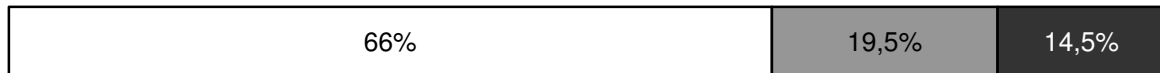
Tabel 47 - Wie moet volgens u bepalen op welke school een kind wordt geplaatst?

	Aantal	Percentage
De ouders	244	47,1
De school	26	5,0
Het bestuur van het samenwerkingsverband	7	1,4
Een onafhankelijke instantie	59	11,4
Bij verschil van mening, een onafhankelijke instantie.	109	21,0
Gezamenlijk overleg ouders en school	58	11,2
Ouders samen met onafhankelijke instantie	11	2,1
Het kind	4	0,8
Totaal	518	100,0

Stellingen

Stelling 1: De school mag alleen weigeren of verwijderen als een onafhankelijke instantie dat besluit.

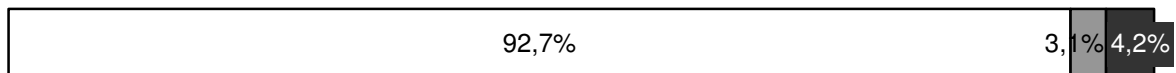
(mee eens – neutraal – mee oneens)

Een meerderheid van de ouders (66%) is het eens met deze stelling en wil dat alleen een onafhankelijke instantie bij verschil van mening de beslissingsbevoegdheid heeft.

Stelling 2: Bij een dreigend conflict met de school moet een onderwijsconsulent vroegtijdig inzetbaar zijn.

(mee eens – neutraal – mee oneens)

Tijdens het overleg met de school hebben vrijwel alle ouders (92,7%) behoefte aan een vroegtijdig ondersteuning van een onafhankelijke onderwijsspecialist.

Ouders schrijven:

- *'De ouders moeten samen met de school bepalen op welke school een kind geplaatst wordt.'*
- *'In eerste instantie moeten de ouders dat bepalen. Bij verschil van mening moet een onafhankelijke instantie de knoop doorhakken.'*
- *'Bij verschil van mening een multidisciplinair team, waarin tenminste de leerkracht, de ouders en de behandelaar van het kind deelnemen.'*

Conclusies

De belangrijkste bevindingen uit de enquête onder ouders met een kind dat extra hulp nodig heeft, zijn als volgt.

Rol van de ouders

- Een derde van de ouders wil meer kennis over wat ze van school mogen verwachten en meer kennis over de onderwijs (on)mogelijkheden aan het kind.
- Meer dan de helft van de ouders vindt het belangrijk om door de school als serieuze gesprekspartner te worden betrokken bij het onderwijs aan hun kind.
- Meer dan de helft van de ouders vindt dat de positie van de Medezeggenschapsraad (MR) kan worden versterkt door deze meer beslissingsbevoegdheid te geven over het onderwijsbeleid en het financieel beleid op de school.
- Bijna de helft van de ouders geeft aan niet bereid te zijn zitting te nemen in de Medezeggenschapsraad (MR) met als belangrijkste reden 'tijdsgebrek'. Als tweede belangrijke reden wordt opgegeven dat ouders zich niet geschikt achten.

Extra hulp

- Meer dan de helft van de extra hulp zowel binnen als buiten de school richt zich op cognitieve- en sociale vaardigheden, zoals hulp bij het plannen, eigen gedrag en gedrag van andere kinderen.
- De extra hulp buiten de school bekostigt de helft van de ouders uit het Persoonsgebonden budget (Pgb).
- Eén op de vijf ouders vindt de kwaliteit van de extra hulp op school niet goed.

Handelingsplan

- Ruim een derde van de ouders had meer invloed willen hebben bij het opstellen van het handelingsplan.
- Bijna alle ouders die voldoende betrokken zijn bij het opstellen van het handelingsplan zijn het ook eens over de inhoud van het plan.

Vershil van mening

- Meer dan de helft van de ouders is van mening dat het advies van de Klachtencommissie en de Commissie Gelijke Behandeling bindend moet zijn, onder voorwaarde dat beide commissies strikt onafhankelijk zijn.
- Meer dan de helft van de ouders is van mening dat zij of een onafhankelijke instantie mogen beslissen op welke school hun kind geplaatst wordt. Voor een kwart van de ouders geldt dat bij een blijvend verschil van mening met de school alleen een onafhankelijke instantie mag beslissen over weigering of verwijdering van een leerling.
- Bijna alle ouders hebben bij een verschil van mening met de school over plaatsing of verwijdering van een leerling, behoefte aan ondersteuning van een onafhankelijke onderwijsdeskundige die in een vroeg stadium betrokken kan worden. Ouders geven de voorkeur aan om er zoveel mogelijk in onderling overleg uit te komen.

Colofon

Dit is een uitgave van Stichting De Ombudsman als tussenrapportage van het onderzoek naar de positie van ouders in het onderwijs, mogelijk gemaakt door het Revalidatiefonds.

Onderzoek en tekst: José Steen, specialist onderwijs

Stichting De Ombudsman
Postbus 1700
1200 BS Hilversum

035 6722 722
info@deombudsman.nl
www.deombudsman.nl

Hilversum, 31 oktober 2011